

INFORMATÍVNA SPRÁVA
o mimoriadnom zhoršení vôd na Slovensku
v roku 2006

SIŽP v roku 2006 zaevidovala 151 MZV. Zo 178 oznámených a zaevidovaných MZV sa v 27 prípadoch šetrením Inšpektorátov životného prostredia SIŽP, odborov inšpekcie ochrany vôd (OIOV) nezistilo naplnenie znakov MZV a preto boli vyradené z evidencie. Zo 151 evidovaných MZV bolo 94 prípadov na povrchových vodách a v 57 prípadoch boli znečistené alebo ohrozené podzemné vody.

Prehľad o počte MZV na Slovensku v období od rokov 1996 až 2006, evidovaných SIŽP, je uvedený v tabuľke č. 1.

Tabuľka č.1

rok	Počet Evidovaných MZV	Mimoriadne zhoršenie vôd					
		povrchových			podzemných		
		Celkový počet	Vodárenské toky a nádrže	Hraničné toky	Celkový počet	Znečistenie	Ohrozenie
1996	117	71	1	10	46	7	39
1997	109	63	0	6	46	14	32
1998	117	66	2	1	51	10	41
1999	98	61	2	9	37	3	34
2000	82	55	2	9	27	3	24
2001	71	46	1	4	25	1	24
2002	127	87	1	6	40	5	35
2003	176	134	2	3	42	0	42
2004	137	89	1	10	48	11	37
2005	119	66	2	5	53	2	51
2006	151	94	0	3	57	6	51

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že počet evidovaných MZV do roku 2001 stále klesal, od roku 2002 tento počet vzrastá. Najväčší počet MZV bol evidovaný v roku 2003 v dôsledku vysokých teplôt v letnom období a nízkym stavom vôd v riekach. V roku 2006 zaevidovala SIŽP o 32 (26,9 %) MZV viac ako v roku 2005.

Prehľad o nebezpečných látkach (NBL), ktoré v rokoch 1996- 2006 spôsobili MZV je uvedený v tabuľke č. 2.

Na vzniku MZV sa v roku 2006 v najväčšej miere podieľali ropné látky (RLA) a to až v 69 (45,7 %) prípadoch. Odpadové vody (OVO) spôsobili 28 (18,5 %), hospodárske hnojivá (EXK) 14 (9,3 %), iné látky (ILT) 6 (4 %), iné toxické látky (ITL) po 4 (2,6 %) MZV, nerozpustné látky (NLT) a žieraviny (ZIE) po 3 (1,9%) MZV a pesticídy (PES) 2 (1,3%) MZV. Silážne šťavy (SST) a priemyselné hnojivá (PHN) v roku 2006 nespôsobili žiadne MZV.

MZV u ktorých sa riešením nepodarilo zistiť druh NBL (NEZ) predstavujú 14,6 % (22) z celkového počtu evidovaných MZV.

Tabuľka č. 2

rok	Počet MZV spôsobených										
	RLA	ZIE	PES	EXK	SST	PHN	ITL	NLK	OVO	ILT	NEZ
1996	69	5	1	14	1	0	1	4	6	9	7
1997	50	10	1	8	1	0	5	8	11	6	9
1998	61	3	3	3	0	0	0	7	17	6	17
1999	54	5	1	7	2	0	6	1	6	4	12
2000	33	2	0	5	4	0	12	5	10	2	9
2001	40	2	0	4	0	0	5	2	10	1	7
2002	64	5	1	9	2	0	3	6	17	3	17
2003	59	3	0	21	1	1	3	11	35	7	35
2004	70	1	3	15	1	0	0	3	20	10	14
2005	69	0	0	14	0	0	4	4	10	8	10
2006	69	3	2	14	0	0	4	3	28	6	22

V roku 2006 došlo k úhynu rýb pri 20 MZV. Až 59,1 % (13) z celkového počtu MZV, u ktorých sa nepodarilo zistiť druh NBL bolo v roku 2006 sprevádzaných úhynom rýb. Z nich 3 MZV spôsobili EXK, 2 OVO a po 1 ILT a NLT.

V roku 2006 zo 151 MZV boli zistení pôvodcovia v 105 (69,5 %) prípadoch. Z nich cudzie organizácie spôsobili na území Slovenska 13 MZV. Dve MZV boli spôsobené loďnou dopravou. Z nich jedno MZV na rieke Dunaj v rkm 1865,40 bolo spôsobené nárazom člna tlačnej zostavy do stojaceho tankeru Rakúskej spoločnosti a k druhému došlo v bazéne lodenice Komárno, kde pri manipulácii s loďou maďarskej spoločnosti došlo k úniku ropných látok do vody. Ostatné MZV boli spôsobené automobilovými prepravcami z Českej republiky (3x), Poľska (3x), Srbska (2x), Maďarska (2x) a z Grécka (1x).

Celkove pretrváva nepriaznivý stav v počte MZV s nezisteným pôvodcom. Rozhodujúcou príčinou tohto stavu je najmä oneskorené ohlásenie MZV, resp. jej zatajovanie pôvodcom, kde sú najväčšie rezervy v nahlasovaní MZV. Z celkového počtu 151 evidovaných MZV pôvodcovia ohlásili spôsobené MZV len v 19 prípadoch (12,6 %). V porovnaní s rokom 2005 je to zhoršenie o 6,7 %.

Prehľad o časových reláciách hlásenia vzniknutých, resp. zistených MZV príslušnému SIŽP je v tabuľke č. 3.

Tabuľka č.3

Časové relácie ohlasovania MZV na SIŽP v roku						
Rok		do 2 hodín	do 6 hodín	do 12 hodín	do 24 hodín	po 24 hodín
2003	počet	103	30	7	16	20
	%	58,5	17,0	4,0	9,1	11,4
2004	počet	81	29	10	8	9
	%	59,1	21,2	7,3	5,8	6,6
2005	počet	65	27	6	9	12
	%	54,6	22,7	5,1	7,5	10,1
2006	počet	99	29	2	10	11
	%	65,6	19,2	1,3	6,6	7,3

Údaje uvedené v tabuľke č. 3 dokumentujú, že aj napriek zlepšujúcej sa situácii v plnení ohlasovacej povinnosti, predovšetkým zo strany občanov a členov Slovenského rybárskeho zväzu (SRZ) ešte stále táto nie je na požadovanej úrovni.

V roku 2006 bolo na rieke Dunaj zaevidovaných 7 MZV. V 6 prípadoch sa šetrením nepodarilo zistiť pôvodcu. Vo všetkých prípadoch znečisťujúcou látkou boli RLA. MZV kde sa šetrením nepodarilo zistiť pôvodcu znečistenia vôd rieky Dunaj spôsobili pravdepodobne neznáme plavidlá, ktoré sa počas plavby na území SR zbavili zaolejovaných odpadových vôd. Znečistenie rieky bolo pri troch MZV spozorované v hraničných úsekoch rieky. Problém znečisťovania rieky Dunaj zaolejovanými odpadovými vodami z plavidiel stále pretrváva.

K zmierneniu nepriaznivých vplyvov lodnej dopravy na Dunaji by mohli prispieť aj kontroly lodí tranzitujúcich cez našu republiku. Od roku 2006 zahájila SIŽP na Dunaji kontroly týchto lodí, ktoré sú vykonávané v súčinnosti s pracovníkmi Štátnej plavebnej správy (ŠPS). V roku 2006 bolo skontrolovaných 12 plavidiel.

Za obdobie rokov 1996 - 2006 SIŽP eviduje na Dunaji 56 MZV, z toho 28 MZV na úsekoch Dunaja tvoriaceho štátnu hranicu. Pôvodcov MZV sa podarilo zistiť len v 17 prípadoch. Prehľad o MZV evidovaných na rieke Dunaj od roku 1996 je uvedený v tabuľke č.4.

Tabuľka č. 4

rok	MZV na rieke Dunaj (počet)			
	celkový	v hraničnom úsek	pôvodca zistený	pôvodca nezistený
1996	10	8	4	6
1997	5	4	3	2
1998	2	1	1	1
1999	4	3	2	2
2000	6	2	0	6
2002	5	2	2	3
2003	4	1	1	3
2004	7	2	1	6
2005	6	2	2	4
2006	7	3	1	6

Najväčší podiel na vzniku MZV má ľudský faktor a tie, ktoré vznikli v dôsledku nevyhovujúceho technického stavu zariadenia alebo objektu, v ktorom sa manipuluje s NBL. Od roku 1996 do roku 2006 sa ich počet pohybuje pod 50 % s výnimkou roku 2003 (52 %).

Počet MZV spôsobených dopravou a prepravou prudko stúpol v roku 2005 až na 44,1 % zo všetkých MZV u ktorých bola zistená príčina ich vzniku. V roku 2006 predstavovali tieto MZV 34,4 %.

Zo 106 zistených pôvodcov MZV v roku 2006 40 pôvodcom vyplynula povinnosť mať vypracovaný havarijný plán (HP), pre konkrétny prípad MZV. V skutočnosti HP bol vypracovaný len v 26 prípadoch (65 %) a schválený orgánom štátnej vodnej správy (OŠVS) v 22 prípadoch (55 %). Z tých pôvodcov, ktorí mali vypracovaný HP postupovali podľa neho v 16 prípadoch (61 %). HP vyhovoval v 18 (69 %) prípadoch pre riešenie vzniknutých MZV a po materiálnej a technickej stránke bol zabezpečený v 21 (80,8 %) prípadoch.

MZV v roku 2006 spôsobili v 3 prípadoch obmedzenia odberu vôd. Jedenkrát bol obmedzený odber povrchových vôd z Lúčkovského potoka v k.ú. Ladce na ktorý bol napojený súkromný rybník. Dvakrát bol obmedzený odber podzemných vôd. V jednom prípade boli znečistené vody v domovej studni, do ktorej nasypali deti neznámu nebezpečnú látku a jedenkrát bol obmedzený odber vôd z obecných studní v Lietavskej Svinnej – Babkov, z dôvodu znečistenia toku Svinianka hospodárskymi hnojivami s následným úhynom rýb.

Prehľad o príčinách vzniku MZV evidovaných SIŽP v rokoch 1996 - 2006 je uvedený v tabuľke č. 5

Tabuľka č. 5

MZV podľa príčiny ich vzniku	Rok										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. Ľudský faktor	20	35	29	20	14	15	17	43	16	21	30
2. Nevyhovujúci stav zariadenia v dôsledku:											
2A nedostatočnej údržby a náhradných dielov	11	10	10	6	7	4	8	14	9	6	7
2B nevhodného technického riešenia	11	4	4	11	5	9	11	12	8	13	13
2C nedostatočnej kapacity skl.objektu a hav. nádr.	3	0	1	2	1	1	6	3	4	5	5
3. Mimoriadna udalosť ¹											
3A požiar,	2	0	0	0	1	0	1	1	3	2	2
3B výbuch			1	0	0	1	0	3	0	0	2
4. Poveternostné vplyvy	15	4	1	5	4	0	5	12	5	1	4
5. Doprava a preprava:											
5A doprava	20	28	24	14	11	9	28	28	19	40	38
5B preprava LŠV			9	6	1	1	6	2	2	5	6
6. MZV vzniklo mimo územia SR	3	1	0	3	4	0	0	2	7	3	1
7. Iná	14	13	15	15	14	18	21	19	37	7	20
8. Nezistená	18	13	23	16	19	13	24	37	27	16	23

¹Do roku 1998 položky pod bodmi 3 a 5 tabuľky č. 5 neboli delené

Pri riešení MZV OIOV vydávali príkazy pôvodcom MZV ako i orgánom a organizáciám zúčastňujúcim sa riešenia MZV v pracovných skupinách. Príkazy boli vydávané ústne a zaznamenané v protokoloch z riešenia MZV. V roku 2006 OIOV vykonali 53 kontrol plnenia príkazov vydaných pri riešení MZV. Pri 46 MZV boli opatrenia na zneškodnenie MZV a odstránenie škodlivých následkov splnené, v 7 prípadoch splnené čiastočne a v 1 prípade opatrenia neboli splnené. Podľa § 41 ods.9 vodného zákona vydali OIOV v 4 prípadoch

rozhodnutie na plnenie bezprostredných opatrení a opatrení na odstránenie škodlivých následkov MZV. V jednom prípade sa pôvodca odvolal proti rozhodnutiu o uložení opatrení.

Spoluprácu orgánov a organizácií zúčastňujúcich sa riešenia MZV v roku 2006 možno hodnotiť kladne. Spolupráca so zložkami Integrovaného záchranného systému, resp. HaZZ a políciou sa využíva najmä pri MZV spôsobenými v súvislosti s dopravnými nehodami. Spolupráca s políciou sa využíva pri zisťovaní niektorých pôvodcov MZV. Spolupráca s OŠVS sa realizuje hlavne v rámci pracovných skupín v pracovnom čase. V mimopracovnom čase sa v mnohých prípadoch OŠVS nezúčastňujú riešenia MZV i keď ho sami nahlásia. Miestne organizácie SRZ spolupracujú s OIOV pri riešení MZV, čo sa prejavilo aj zvýšeným počtom MZV ohláseným rybármi oproti predchádzajúcim rokom. Dobrá spolupráca v roku 2006 bola so správcami vodohospodársky významných tokov – závodmi SVP, š.p. Banská Štiavnica. Jednotlivé Regionálne veterinárne a potravinové správy (RVaPS) spolupracujú s OIOV najmä pri MZV s úhynom rýb.

V súvislosti so vznikom MZV boli vyčíslené škody a náklady u 46 MZV v celkovej výške 57 750 433,-Sk. Škody a náklady na rybách boli z 20-tich MZV kde bol zaznamenaný úhyn rýb vyčíslené iba u 5-tich MZV vo výške 53 437,- Sk.

Za MZV spôsobené v roku 2006 uložili OIOV do 31.1.2006 pôvodcom MZV 43 sankčných postihov v celkovej výške 3 215 000,- Sk. Na priestupkové konanie na ObÚŽP odstúpili OIOV 4 MZV, z ktorých OŠVS uložili jednu pokutu vo výške 3 000,- Sk. V roku 2007 OIOV uložia ďalších 38 pokút pôvodcom MZV spôsobených v roku 2006.

Z á v e r

SIŽP má riadiacu úlohu pri riešení MZV a tým sú kladené na jej pracovníkov zvýšené nároky nielen na ich odbornú úroveň, ale i na organizačné zabezpečenie nepretržitej 24 hodinovej služby. Počet MZV od roku 2002 každoročne vzrastá. V roku 2006 bol zaznamenaný nárast oproti roku 2005 o 32 MZV. Každoročne sa zvyšuje počet MZV spôsobených najmä dopravou a prepravou nebezpečných látok. Na území Slovenskej republiky sú čoraz častejšími MZV, ktorých pôvodcami sú zahraničný dopravcovia a prepravcovia.

Z nebezpečných látok, ktoré spôsobia MZV na podzemných alebo povrchových vodách si už roky udržiavajú prvenstvo ropné látky. Na druhom mieste sú odpadové vody, vypúšťané v rozpore s povolením OŠVS alebo bez povolenia. Významne sa na počte MZV podieľajú hospodárske hnojivá. Príčinou je skutočnosť, že podniky poľnohospodárskej prvovýroby nemajú vybudovanú dostatočnú kapacitu na skladovanie hospodárskych hnojív, následkom čoho dochádza k nedovoleným únikom týchto látok buď priamo zo skladovacích objektov alebo pri ich aplikácii na poľnohospodárske pozemky v čase, keď je ich aplikácia zakázaná.

Mierne sa zlepšila disciplína v nahlasovaní MZV, čo je predpokladom k úspešnému zisteniu pôvodcu MZV, príčiny jeho vzniku a najmä dostatočne rýchleho zásahu pri zneškodňovaní MZV. Počet MZV ohlásených na SIŽP do dvoch hodín od ich vzniku sa oproti roku 2005 zvýšil o 11 %.

Pri riešení MZV zohráva veľmi dôležitú úlohu spolupráca orgánov a organizácií zúčastnených na riešení MZV. OIOV ju v roku 2006 hodnotili kladne. Najväčšie problémy pri riešení MZV sú s realizáciou opatrení na zneškodnenie MZV a odstránenie jeho škodlivých následkov ak pôvodca MZV nemá vlastné sily a prostriedky na vykonanie opatrení na nápravu alebo je to cudzí štátny príslušník.